

Rapport – Overvåkingstakst av elgbeite for Nord-Østerdal – Røros Elgregion (NØRE) i 2023



Elg som beiter vier ved Hamndalssetra i Leiran Låggia Utmarkslag, Tynset elgvald. Foto: Jakob Trøan

1. Innhold

Rapport – Overvåkingstakst av elgbeite for Nord-Østerdal – Røros Elgregion (NØRE) i 2020	1
2. Sammendrag	3
3. Innledning - metode og formål	3
4. Resultater	5
4.1 Tynset.....	5
4.2 Tolga.....	7
4.3 Os Vest.....	8
4.4 Røros Vest.....	9
4.5 ØRU.....	11
4.6 Engerdal.....	12
4.7 Røros Øst.....	14
4.8 Os Øst.....	15
5.0 Oppsummering av beitetakst 2022 Vestre Arbeidsområde.....	16
5.1 Oppsummering beitetakst Vestre Arbeidsområde 2014 -2022.....	17
5.2 Østre Arbeidsområde.....	18
6. Diskusjon.....	19
7. Kilder.....	19

2. Sammendrag

I arbeidsåret 2023 ble det utført beitetakst på til sammen 51 prøveflater fordelt på Tynset, Tolga, Os Vest og Øst, Røros Vest og Øst, Rendalen og Engerdal kommuner i regi av Nord-Østerdal – Røros Elgregion (NØRE). Prøveflatene er fordelt med 38 i vestre arbeidsområde og 13 i østre arbeidsområde. Beitetakseringen blir gjennomført som overvåkingstakst etter SKI/ «Solbraametoden» der siste års beiting på utvalgte indikatorarter, furu, bjørk, ROS(Rogn, Osp og Selje) blir vurdert (Solbraa 2008). Indikatorarten som blir vektlagt sterkest ved overvåkingstakst er furu.

Snømengdene påvirker elgtrekket og dermed hvor mye elg som samles i vinterbeiteområdene og hvor lenge de står der. Det var mye snø vinteren 2019 – 2020, men veldig lite snø i store deler av regionen vinteren 2020 – 21. Vinteren 2021 – 2022 var det mye snø i de nordlige og vestlige delene av regionen, mens det var mindre i de sørlige og østlige delene. Vinteren 2022 – 2023 kom sent, men varte lenge. Det var mer snø enn normalt i hele regionen.

I bestandsplanperioden 2022 – 2025 er målsettingen å holde elgstammen slik at det oppnås en positiv utvikling som i løpet av 10-15 år gir en gjennomsnittlig beitegrad på maksimalt 2,0 (33% av tilgjengelig kvist beitet) i vinterbeiteområdet for vestre arbeidsområde (Bestandsplan vestre arbeidsområde 2022-2025). I østre område er målsettingen å stabilisere bestanden på et nivå som opprettholder en akseptabel beiteproduksjon (Bestandsplan østre arbeidsområde 2022-2025).

Gjennomsnittlig beitegrad for furu jf. overvåkingstakstene er 2,23 for vestre arbeidsområde. Det er en oppgang på ca. 10% fra 2022. Resultatene er over målsettingen på 2,0, men det er store variasjoner. Lavt beitetrykk i Os, nordlige Tolga og østre deler av Tynset. Mens sørlige del av Tolga, vestre del av Tynset og Øvre Rendalen har et hardt beitetrykk. Røros Vest har et middels beitetrykk. Noe av økningen kan skyldes en hard vinter, men det er også trolig at en økende elgstamme påvirker beitene.

Østre arbeidsområde har en gjennomsnittlig beitegrad på 2,34. Dette er litt for høyt i forhold til å opprettholde en akseptabel beiteproduksjon. Men også her er det store variasjoner. Engerdal sør for Elgå og vest for Femunden har et lavt beitetrykk. Det samme gjelder områdene rundt Siksjøen i Os. Lenger øst i Tufsingdalen og øst i Røros kommune er det et såpass hardt beitetrykk at produksjonen er hemmet.

3. Innledning - metode og formål

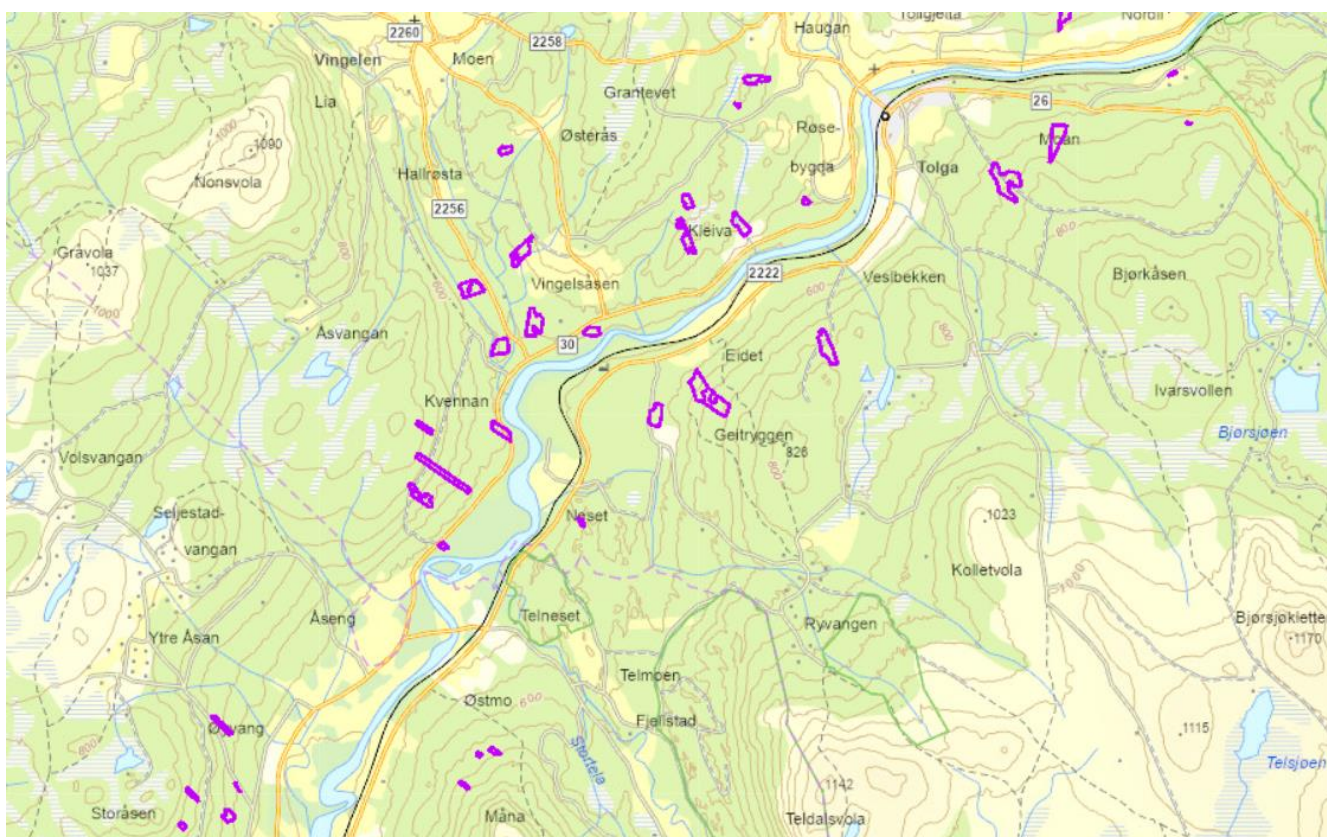
Beitetakseringen ble gjennomført som overvåkingstakst etter SKI/ «Solbraametoden» der siste års beiting på utvalgte indikatorarter (furu, bjørk, ROS og vier) blir vurdert (Solbraa 2008). Det er viktig å skille mellom overvåkingstakst og skadetakst/skadeerstatningstakst, der formålet med overvåkingstakst blir brukt som parameter, sammen med sett- og skutt data for bestandsutvikling og måloppnåelse i vedtatte bestandsplaner. NØRE har satt målsetning om at det skal takseres minimum 6 bestand årlig. pr. kommune.

Beiteplanter som blir registrert er furu, bjørk og ROS (rogn, osp, selje). Det er varierende tilstedeværelse av ROS-arter i utvalgte takseringsbestand. Der ROS+vier ikke er representert finnes ingen satt verdi. Gran er ekskludert fra overvåkingstakstene.

Med beitegrad menes hvor stor andel skudd på trær som har vært utsatt for elgbeiting. Beitegrad inndeles i 4 grader:

Beitegrad	Beskrivelse	Andel kvist utsatt for beiting
1	Ingen eller ubetydelig beiting.	0%
1,5	Lite beitet	17%
2,0	Middels hardt beitet	33%
2,5	Middels/Hardt beitet	50%
3,0	Hardt beitet	67%
3,5	Meget hardt beitet	83%
4,0	Alt beite oppspist.	100%

Før takseringene høsten 2022 ble det gjort en gjennomgang av tilgjengelige flater innen NØRE ved hjelp av Allma (kartprogram for skogbruksplanlegging), og i samarbeid med Glommen-Mjøsen skog og Statskog Røros ved Sjur Åsgård. Etter denne gjennomgangen ble det plukket ut et representativt utvalg av flater i både østre og vestre arbeidsområde. Det vil ikke være behov ytterligere utvelgelse i planperioden. For å sikre kontinuitet er ca. halvparten av flatene taksert tidligere år fortsatt med i overvåkingen.



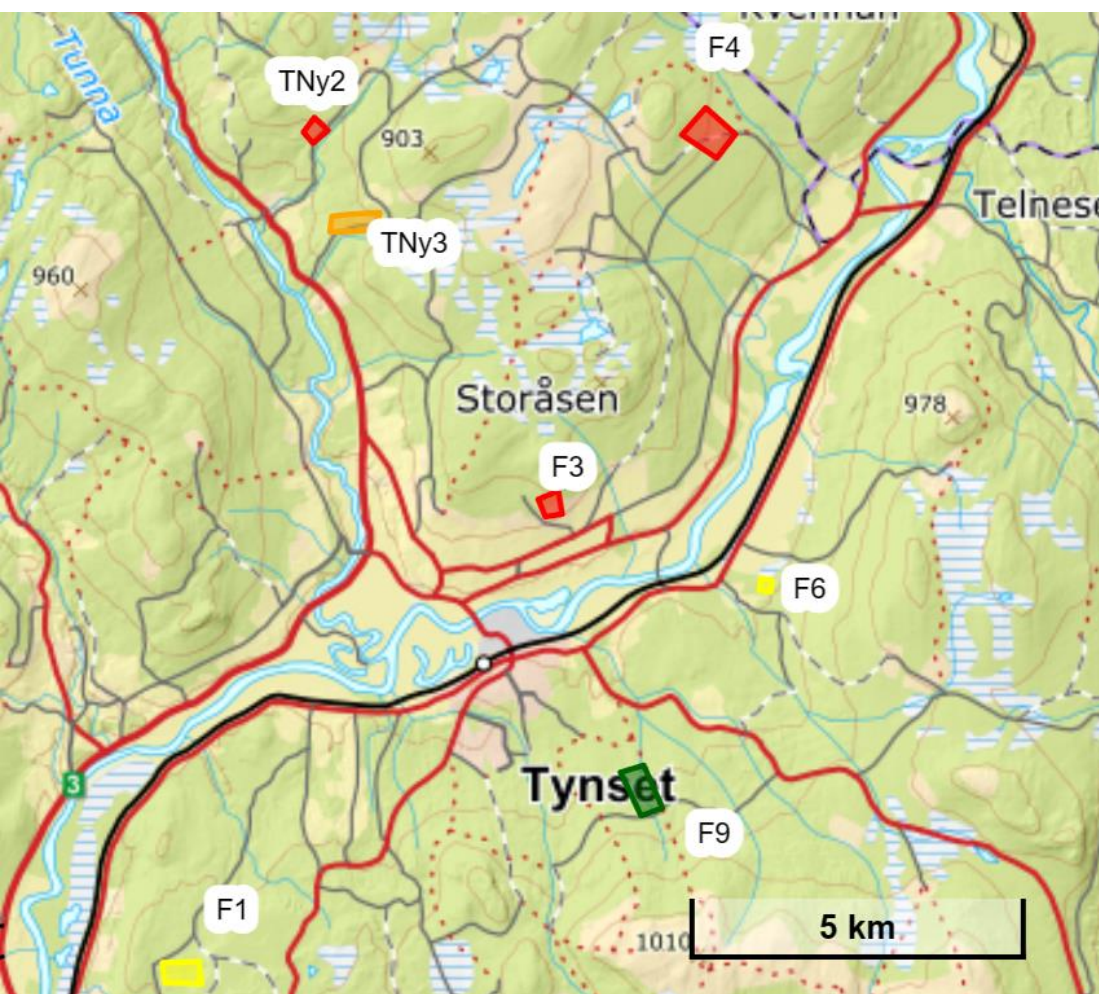
Aktuelle flater i deler av Tolga og Tynset. Det er gjort et forsøk på å fordele aktuelle flater blant disse.

4. Resultater

4.1 Tynset

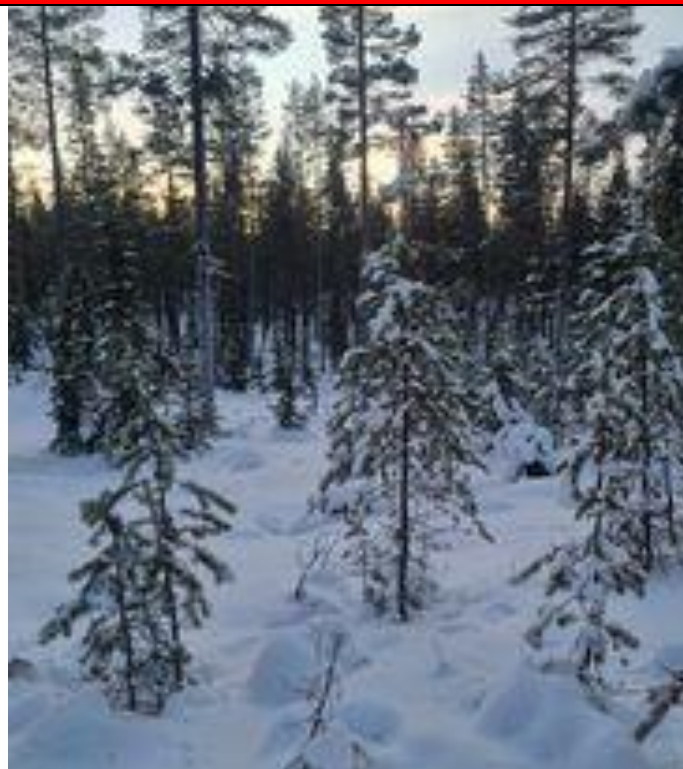
Det ble utført beitetakst på 7 prøvefelt i Tynset kommune i 2023.

Tynset 2023	Sted	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
F1	Ripan	1,9	2,6		Mindre beita
F3	Slåttrøsta	3,3	3,2	3,5	Mer beita
F4	Storbekken/Ytre Åsan	3,8	3,3		Mer beita
F6	Skytterbanen	1,8	1,6		Mindre beita
F9	Grønnfjellia	1,6	2,3		Samme beitetrykk
TNy 1	Finnstadsjøen Øst	1,2	1,0	1,5	Samme beitetrykk
TNy 2	Brennåsbekken/Kvannrøsta	3,6	3,4	3,5	Mer beita
TNy 3	Kvannrøsta	2,0	2,7	3,5	Litt mer beita
TNy 4	Værdalen	2,0	2,7	3,5	Ny 2023
Gj. Snitt		2,36	2,53	3,10	Mer beita





Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Slåttrøsta. Hard og økende beiting sist vinter.

Værådalen. Ny flate med middels beitetrykk

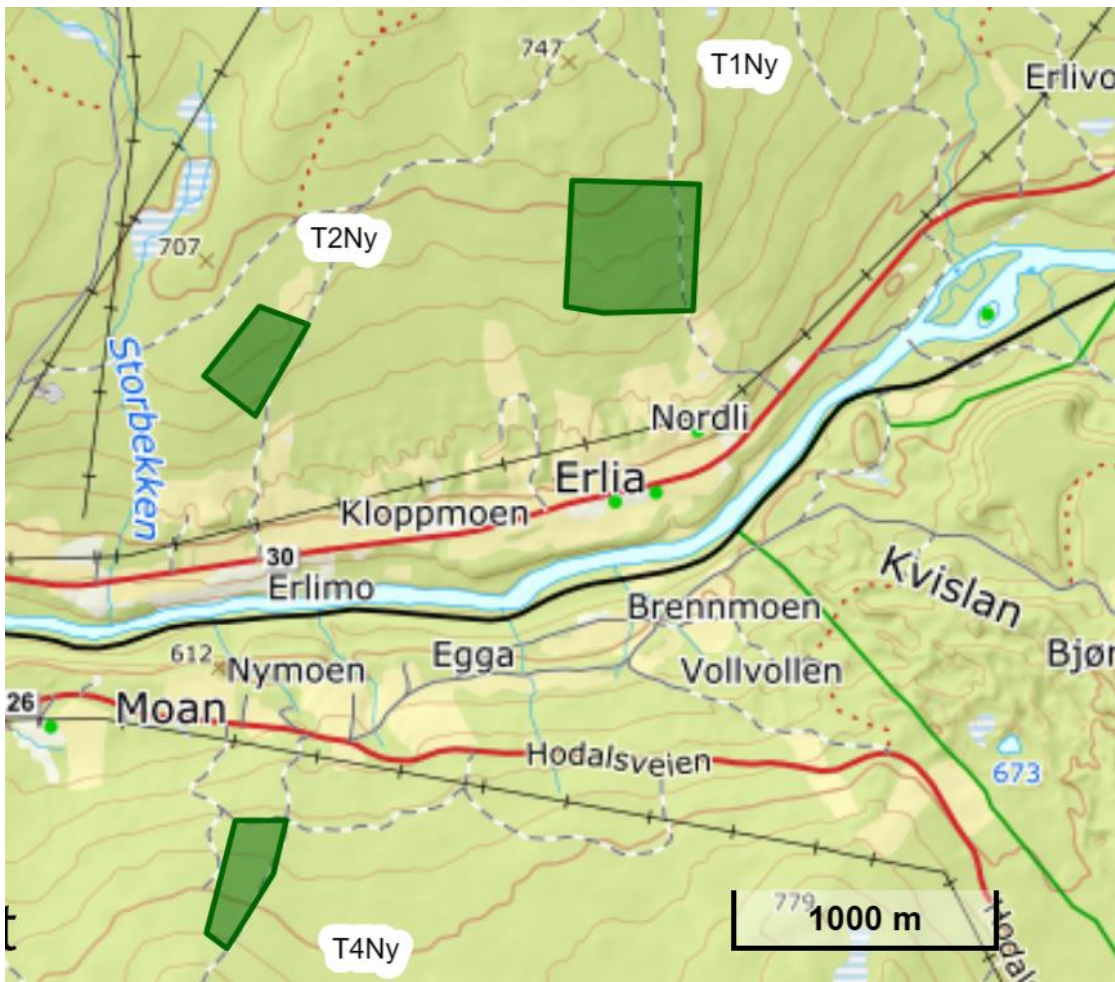
I Tynset er det markant forskjell på østsida og vestsida av Glåma. På vestsida er beitetrykket hardt, mens det på flere flater på østsida er mindre elgbeiting. Det synes som om beitetrykket vinteren 2022-2023 var hardt i de vestlige delene av Tynset, særlig på flatene som var hardt beita tidligere.

4.2 Tolga

Det ble taksert 11 flater i Tolga i 2023.

Flater	Sted	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
F1	Eggengsvingen	2,4	2,8	3,5	Mindre beita
F3	Kleven	1,8	3	3,5	Mindre beita
F7	Eid	1,5	1,8	3	Mindre beita
F11	Grantvet/Nyveien	1,5	2	3,4	Mer beita
T1 Ny	Erlia, Tippen	1,3	1,7		Samme beiting
T2 Ny	Erlimo	1,2			Samme beiting
T3 Ny	Åssaga	3,1	2,9	3,5	Litt mer beita
T4 Ny	Hodalsveien	1,4	2	3,3	Mindre beita
T5 Ny	Seksmannsmoen	3,5			Litt mer beita
T6 Ny	Bleien	3,3	3,3	3,5	Mer beita
T7 Ny	Borkgrubban	3,3	2,4		Mer beita
Gj. Snitt		2,21	2,43	3,39	Mer beita





Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Foryngelsen på Bleimoen er nedbeita sist vinter.

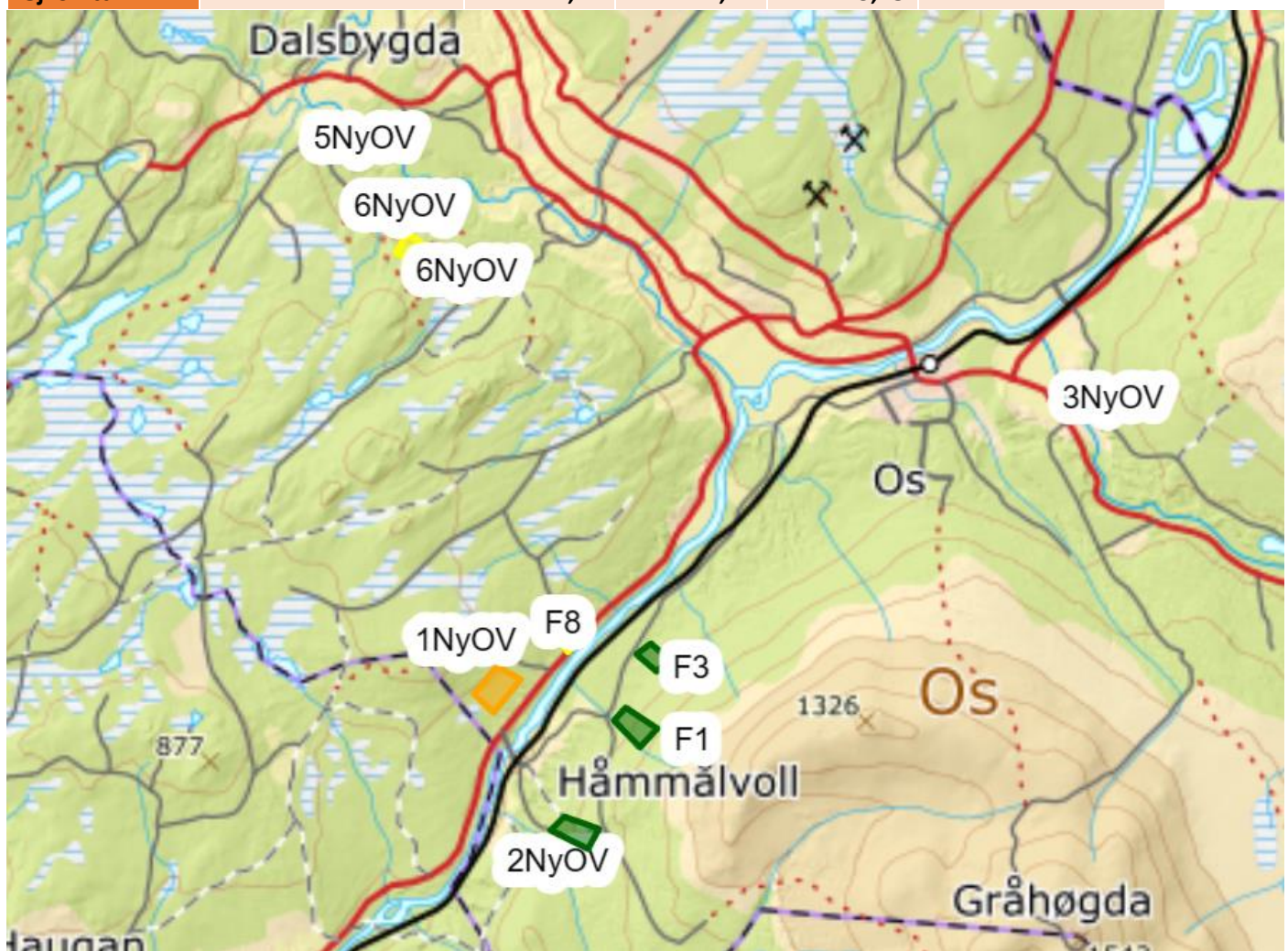


I Erlia noen kilometer lenger nordøst er furuforyngelsen omtrent ikke beita

I Tolga er det store forskjeller mellom områdene med lavt beitetrykk i de nordlige delene, og til dels veldig hardt trykk i de sørlige og vestlige delene. De flatene som var hardt beita vinteren 2021 – 2022 ble ennå hardere beita sist vinter, mens de flatene med lavt beitetrykk ble mindre beita.

4.3 Os Vest.

Os Vest 2023	Koord. UTM 32V	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
F1	<i>Rønningsvollen Elvli</i>	1,2	1,8	3,0	Likt beita
F3	<i>Sundvollen Elvli</i>	1,3	1,5	2,9	Likt beita
F8	<i>Anvisåsen</i>	1,7	2,5	3,3	Litt mer beita
1 Ny OV	<i>Hummelvold vest</i>	2,7	2,8	3,5	Mer beita
2 Ny OV	<i>Hummelvold øst</i>	1,3	1,5		Litt mer beita
3 Ny OV	<i>Volden</i>	1,5	1,6		Mindre beita
4 Ny OV	<i>Havsjøen Vest</i>	2,0	2,6		Mer beita
5 Ny OV	<i>Breansmoen</i>	1,8	2,1	3,2	Mer beita
6 Ny OV	<i>Vangrøfta Vest</i>	1,9	2,6		Likt beita
Gj. Snitt		1,71	2,11	3,18	Mer beita



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Fra Vangrøfta i Dalsbygda til venstre og Elvli i Os til høyre.

De vestre delene av Os kommune har gjennomgående lavt beitetrykk, men det er litt økende på vestsida av Glåma siste vinter.

4.4 Røros Vest

Røros Vest 2022	Sted	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
RV1	Høsøien	2,3	2,9		Litt mer beita
RV2	Sundet	2,3	2,8	4,0	Mer beita
RV3	Finnelia	1,7	2,5	3,1	Mer beita
Gj. Snitt		2,10	2,73	3,55	Mer beita



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	



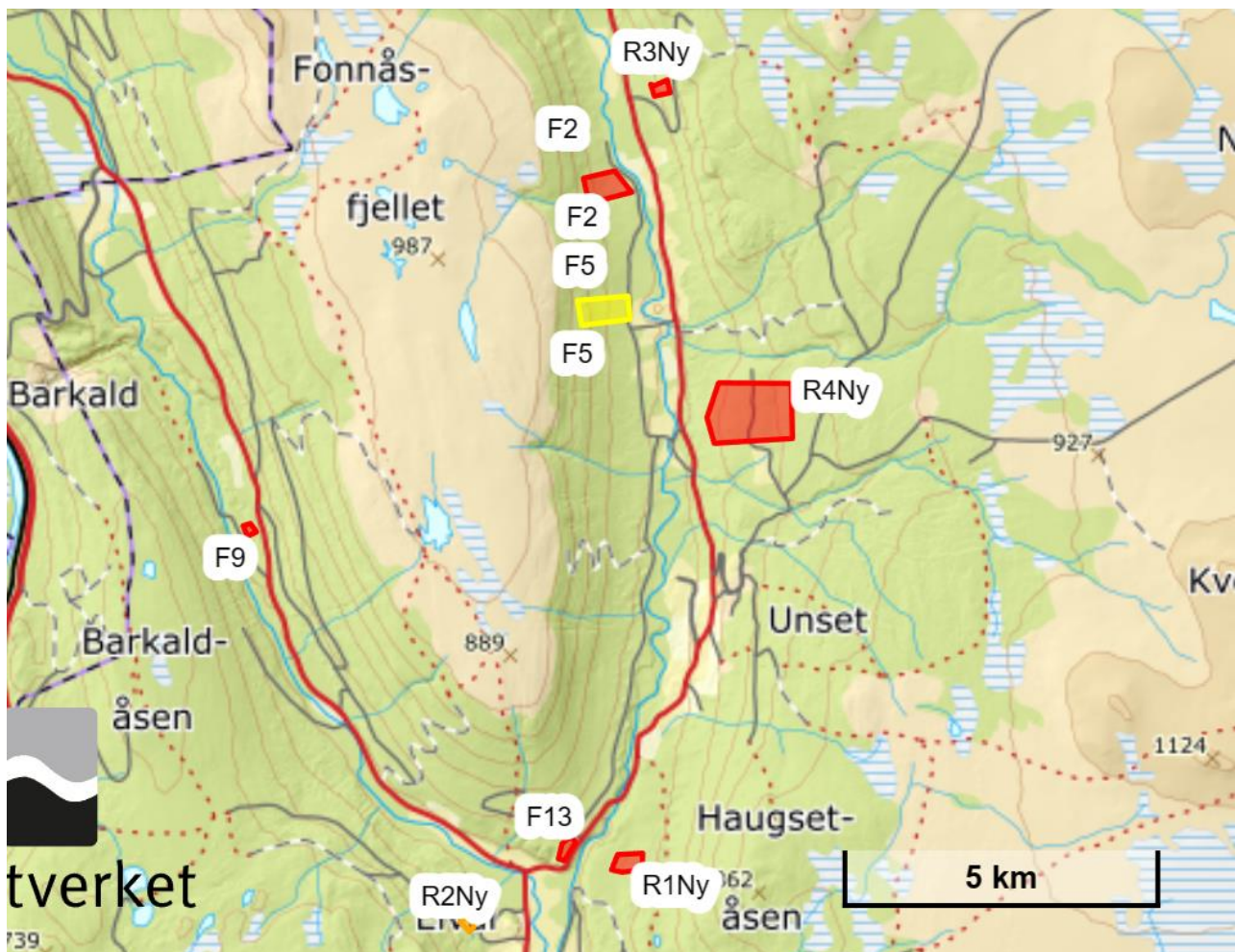
Bildet til venstre fra Høsøien, til høyre fra Sundet hvor særlig bjørka er hardt beita.

Røros Vest her et svakt økende beitetrykk.

4.5 ØRU Rendalen

Det er taksert 6 flater i Rendalen i 2022. Disse har nå en bedre geografisk spredning enn 2021 og tidligere, men vi mangler fortsatt et par i de sørligste områdene av ØRU.

ØRU 23	Koord. UTM 32V	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
F2	<i>Unnsetbrenna Vest</i>	2,9	2,7		Likt beita
F5	<i>Kverninga Vest</i>	1,7	2,5	3	Mindre beita
F9	<i>Brekka</i>	2,6	3		Likt beita
F13	<i>Elvål</i>	3,5	3,3	4	Mer beita
R1 Ny	<i>Haugsetlia</i>	2,8	4		Likt beita
R2 Ny	<i>Brenna</i>	2,5	2,1		Litt mer beita
R3 Ny	<i>Vollskampen</i>	3,2	3,4	3,0	Likt beita
R4 Ny	<i>Søndre Ugleåa</i>	2,8	3	3,9	Mer beita
Gj. Snitt		2,75	3,00	3,48	Likt beita



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Bildet til venstre er fra Fonnåshalsen. Til høyre fra nord for Elvål. De fleste flater i ØRU er hardt beita.

Selv om flatene nå er bedre fordelt enn tidligere, viser ikke takstene noen bedring i beitegrad. Det gjenstår fortsatt å finne noen flater i den sørlige delen. I vestlia er det få aktuelle flater, men på østsida vil vi plukke ut noen flater våren 2023.

ØSTRE ARBEIDSMRÅDE

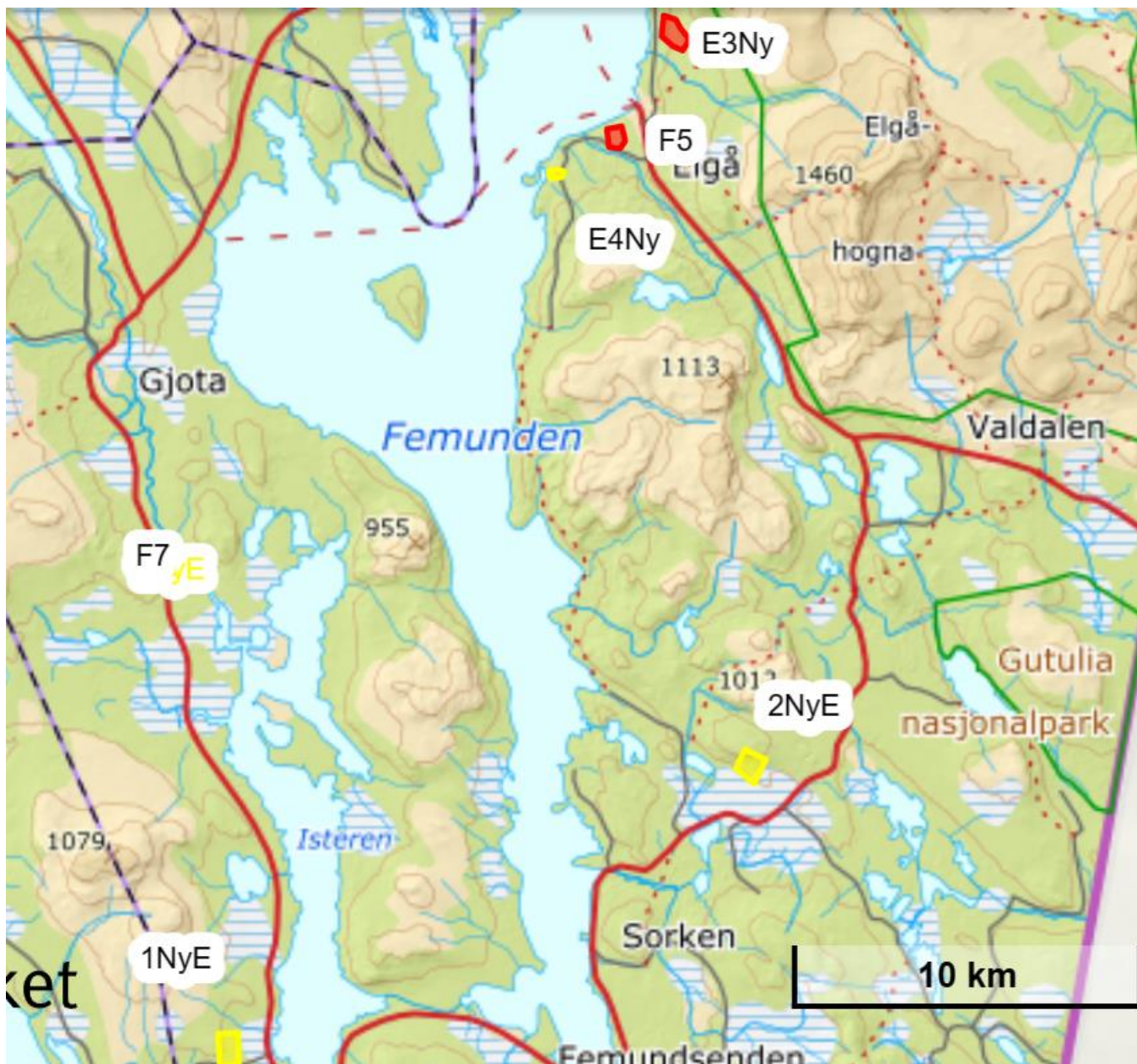
I Østre arbeidsområde er det i 2022 gjennomført taksering i alle 3 kommuner, Røros, Os og Engerdal. Dette er nytt av året, og gir oss trolig et bedre grunnlag for å fastsette kvoter ut fra beitetrykk når vi har fulgt utviklingen gjennom bestandsplanperioden..

4.6 Engerdal

Engerdal 2023	Koord. UTM 32V	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
F5	<i>N651324 E6893340</i>	2,1			Mer beita
F7	<i>N640306 E6890891</i>	1,9	2,6		Mer beita
1 NyE	<i>Isteren</i>	1,5	1,6		Likt beita
2 NyE	<i>Tolgesjøen</i>	1,8	2,5		Likt beita
3 NyE	<i>Gråvola, Elgå N</i>	2,6			Likt beita
4 NyE	<i>Sør for Elgå, Tjønnodden</i>	1,7			Mer beita
Gj. Snitt		1,93	2,23		Likt beita



Bildet til venstre er fra rett sør for Elgå sentrum hvor beitetrykket har økt de siste åra. Bildet til høyre nord for Elgå mot Gråvola hvor beitetrykket har vært hardt lenge.



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	

4.7 Røros Øst

Røros Øst 23	Sted	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
RØ1	Oksloken	3,2	3,2		Mer beita
RØ2	Feragsdammen	2,8	2,4		Mer beita
RØ3	Feragsdammen 2	3,4	3,3		Mindre beita
RØ4	Håsjøen 1	3,0	3,1		Mer beita
RØ5	Håsjøen 2	2,4	2,8		Mindre beita
Gj. Snitt		2,96	2,96		Mer beita



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Kai Børge Amdal, Statskog SF med ei hardt beita furu ved Oksloken, Røros Øst.

4.8 Os Øst

Os Øst 23	Sted	Furu	Bjørk	ROS + vier	Utvikling fra 2022
OØ1	Siksjøen	1,1	2,7		Likt beita
OØ2	Langtjønnbekken	1,6	2		Mer beita
OØ3	Midtdal	2,8	3,3	3,5	Likt beita
OØ4	Nyvollen	3,4	3,0	4,0	Likt beita
Gj. Snitt		2,23	2,75	3,75	Likt beita



Beitegrad på furu 1 – 1,5	
Beitegrad på furu 1,5 - 2	
Beitegrad på furu 2 – 2,5	
Beitegrad på furu 2,5 og over	



Bildet fra venstre er fra Midtdal med hardt beitetrykk, mens det ved Siksjøen fortsatt er lite elgbeiting om vinteren.

5.0 Oppsummering beitetakst 2023 Vestre Arbeidsområde

Sammenfattet resultater fra gjennomsnittlig beitegrad for hver enkelt kommune er presentert i tabellen under. Gjennomsnittlig beitegrad for furu jf. overvåkningstakstene er 2,23 (2,04 i 2022) for hele vestre arbeidsområdet. Det tilsvarer at ca. 41% av tilgjengelige skudd på furu er beitet. Resultatene er over målsettingen for gjennomsnittlig beitegrad på 2,0 jf. bestandsplan (Bestandsplan 2022-2025), og har økt fra ca. 35% av tilgjengelige skudd beitet i 2021 -2022 til ca. 41% i 2022-2023. Områdene med størst økning i beitegrad ligger på vestsida i Tynset og Tolga, men også Røros Vest og Os vest har hatt en klar økning. Årsaken til økningen kan være en hard snøvinter, men også at det er en økning i vinterbestanden over flere år.

Tabell 6: Sammenfattet resultater fra beitetakst 2023.

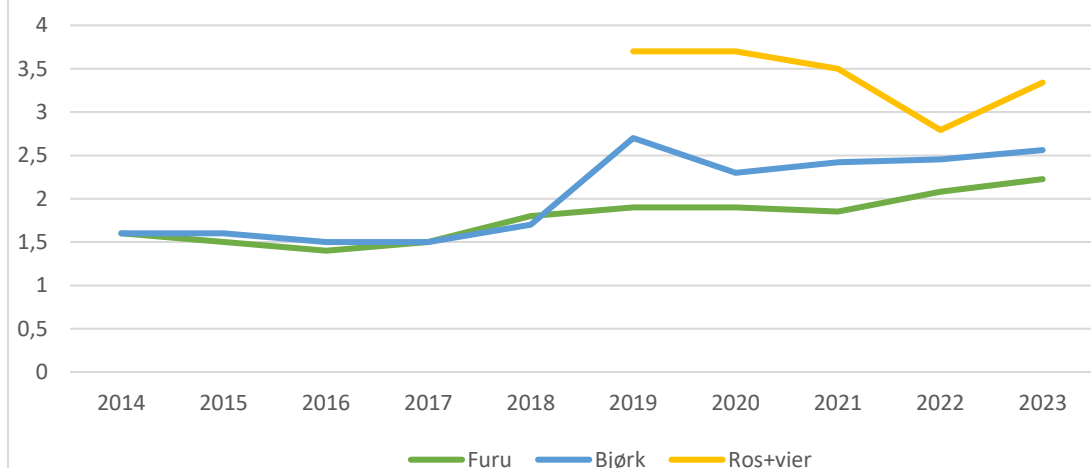
2023	Furu	Bjørk	ROS + vier
Tynset	2,36	2,53	3,10
Os Vest	1,71	2,11	3,18
Røros Vest	2,10	2,73	3,55
Tolga	2,21	2,43	3,39
Rendalen	2,75	3,0	3,48
Gj. Snitt	2,23	2,56	3,34

5.1 Diskusjon av utvikling i perioden 2014-2023 Vestre arbeidsområde

Beitesituasjonen er betydelig forbedret sammenliknet med 90-tallet og først på 2000-tallet. Men i løpet av de siste 4 årene er beitegraden svakt økende. Vinteren 2022-2023 har beitetrykket særlig økt i vestre deler av Tolga og Tynset, men også i vestre deler av Os og Rørros.

Kommune	År	Furu	Bjørk	Ros+vier
Os Vest	2014	1,4	1,5	
	2015	1,4	1,4	
	2016	1,3	1,4	
	2017	1,4	1,4	
	2018	1,9	1,7	
	2019	1,5	2,4	3,8
	2020	1,5	2	3,1
	2021	1,4	1,7	3,4
	2022	1,53	2,02	3,38
	2023	1,71	2,11	3,18
Rørros Vest	2022	1,87	2,37	2,90
	2023	2,10	2,73	3,55
Tolga	2014	1,8	1,7	
	2015	1,5	1,6	
	2016	1,4	1,6	
	2017	1,5	1,5	
	2018	1,7	1,8	
	2019	1,9	2,6	3,7
	2020	1,6	2,1	3,5
	2021	1,6	2	3,4
	2022	2,03	2,73	3,19
	2023	2,21	2,43	3,39
Tynset	2014	1,8	1,7	
	2015	1,6	1,6	
	2016	1,3	1,6	
	2017	1,5	1,6	
	2018	1,8	1,7	
	2019	1,8	2,7	3,3
	2020	1,8	2,1	2,3
	2021	2	2,2	3
	2022	2,24	2,54	2,87
	2023	2,36	2,53	3,10
ØRU	2014	1,4	1,5	
	2015	1,6	1,7	
	2016	1,4	1,5	
	2017	1,5	1,5	
	2018	1,6	1,7	
	2019	2,2	2,2	
	2020	2,7	2,7	3,5
	2021	2,7	2,4	3,8
	2022	2,74	2,60	1,80
	2023	2,75	3	3,48

Gjennomsnittlig beitegrad NØRE VEST totalt 2014-2023

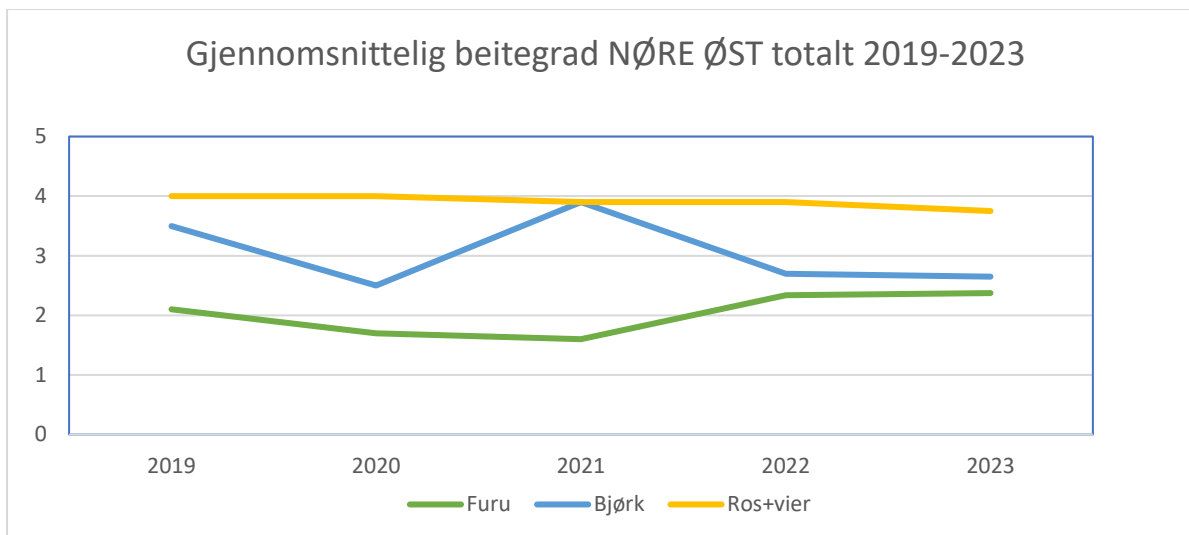


5.2 Østre arbeidsområde

Vi har lite historiske data å sammenligne med bortsett fra noen år i Engerdal. Områdene øst i Røros, sørøst i Os og nord for Elgå i Engerdal har hatt et hardt beitetrykk, noe som ser ut til å gjelde også for vinteren 2021-2022. En gjennomsnittlig beitegrad på 2,25 tilsvarer at ca. 42% av tilgjengelige furuskudd har blitt beita sist vinter. I de hardest belasta områdene er beitetrykket såpass hardt at det hemmer beiteproduksjonen.

Kommune	År	Furu	Bjørk	Ros+vier
Engerdal	2019	2,1	3,5	4
	2020	1,7	2,5	4
	2021	1,6	3,9	3,9
	2022	1,7	2,60	3,90
	2023	1,93	2,23	
Røros Øst	2022	2,74	2,70	
	2023	2,96	2,96	
Os Øst	2022	2,58	2,8	
	2023	2,25	2,75	3,75

År	Furu	Bjørk	Ros+vier
2019	2,1	3,5	4
2020	1,7	2,5	4
2021	1,6	3,9	3,9
2022	2,34	2,70	3,90
2023	2,37	2,65	3,75



6.0 Diskusjon

Det er mange faktorer som kan påvirker beitetrykket. Snømengde og lengden på vinteren påvirker trekket, og når elgen samles i vinterbeiteområdene. Vinteren 2018 – 19 og 2020-2021 var det lite snø, mens det vinteren 2019-2020 var det veldig mye snø. Vinteren 2021 – 2022 hadde veldig mye snø i de nordlige og vestlige delene av regionen, mens det var lite snø i de sørlige og vestlige delene. Vinteren 2022 – 2023 begynte sent, men det kom store snømengder i januar som ble liggende til i begynnelsen av mai.

Utvalg av takstflater vil påvirke resultatene. Flater som er hardt beitet over flere år vil gjerne få besøk av elgen også de kommende vintrene. For å lage et bedre utvalg gjorde Glommen-Mjøsen Skog gjort et utvalg av flater i alle aktuelle områder sommeren 2022. Samtidig har vi retaksert noen av flatene fra tidligere år for å bevare kontinuiteten. Utvalget som ble taksert i 2022 vurderes å være såpass stort og representativt at det vil kunne benyttes i resten av bestandsplanperioden. Men i og med at det er såpass mange nye flater vil det gjøre at resultatene ikke er direkte sammenlignbare med årene før 2022. Skifte av taksør midt i sesongen 2021 vil også kunne påvirke da det uansett er noe skjønn i vurdering av skadegrad.

NØRE har satt målsetning om at det skal takseres minimum 6 bestand årlig. pr. kommune. Dette er gjennomført for alle kommuner fra og med 2022, men det er delområder i enkelte kommuner som har færre flater da tilgangen på flater i hogstklasse 2 i østre deler av Røros og Os er begrenset.

Kilder og vedlegg

Solbraa, K. 2008. Elgbeitetaksering – veiledning og forsalg til standard. Skogbrukets kursinstitutt. 5. utgave. ISBN:987-82-7333-164-9. 40 s.